

AHENK 13. SAYI DİZİN

13. SAYI

ARALIK 2004

Karaçorlu Mehmet Sait, **Editör'den**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:4

Pekin Süleyman, **Mahzunluk Rüzgarı, (Şiir)** Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:5

Atalay Mustafa, **Vira Bismillah**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:6

Ahenk, **Mevlana Hakkında Dediler ki**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:7,8,9,10,11

Ahenk, **Mevlana Dedi ki**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:12,13

Şhin Nihat, **Mevlana Ve Farsça**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:14

Ahenk, **Mevlana'nın Hayatı, Eserleri, Görüşleri**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:15,16,17

Ahenk, **Mevlana Hakkında Bir kaç Kitap**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:18,19

Emekli Mahmut, **İslam Tasavvufu**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:20,21

Keser Şemsettin, **Hazreti Mevlana'da Kamil İnsan**, Aralık 2004, Sayı: 13, Sayfa:22,23

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR EDEBİYAT DERGİSİ

SAYI 13 ARALIK 2007

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR
EDEBİYAT DERGİSİ

SAHİBİ

AHENK AJANS İLETİŞİM
VE BİLİŞİM HİZMETLERİ

EDİTÖR

M. SAİT KARAÇORLU

YAYIN KURULU

- * M.S.Karaçorlu
- * Bıcahi Esgici
- * Atilla Gagavuz
- * Bahri Akçoral
- * Coşkun Yüksel

İDARE YERİ

Yahyakaptan Mahallesi F46
D:27 K:6 İzmit

İLETİŞİM

0 262 311 54 58
editor@ahenkdergisi.com

DİZGİ-MİZANPAJ

Âhenk Ajans
BASKI

.....

Bu sayıda;

Karaçorlu Mehmet Sait, Editör'den.....	4
Peşin Süleyman, Mañzunluk Rüzgarı	5
Atalay Mustafa, Vira Bismillañ,	6
Ahenk, Mevlana Hakkında Dediler Ki.....	7,8,9,10,11
Ahenk, Mevlana Dedi Ki.....	12,13
Şhin Niñat, Mevlana Ve Farsça.....	14
Ahenk, Mevlana'nın Hayatı, Eserleri, Görüşleri,	15,16,17
Ahenk, Mevlana Hakkında Bir Kaç Kitap,	18,19
Emekli Mañmut, İslam Tasavvufu,.....	20,21
Keser Şemsettin, Hazreti Mevlana'da Kamil İnsan... ..	22,23

Merhaba,

Klasik edebiyatımızın mazmunlarından biri de "dürr - inci" idi. "Dürr-ü güher" "dürr-ü yekta" "dürr-ü efşan" gibi tamlamalardan birini kullanırsa şair; o şiiri okuyanın zihninde "inci" ve inciyle ilgili bir çok imge oluşurdu. İnci bilindiği gibi, istiridyeye kabuğunun içine sıkışan kum taneciklerinin, sadece istiridyeye mahsus bir salgı ile beyaz, parlak, sert bir taş dönuşmesidir. Başlı başına kendisi hayret verici bir tabiat harikası olan incinin, "ağız, diş, söz, konuşma" gibi benzetmelere hasredilmesi en az kendisi kadar hayret verici, çarpıcıydı. Parlayan inciler, sevgilinin güzelliğinin önemli unsuru, düzenli, sağlıklı, beyaz ve parlayan dişleriydi veya "parlak, ışıklar saçan inciler" şairin şiirini oluşturan sözleri, sözcükleri anlamına geliyordu. Ağız istiridyeye kabuğuna, sözler veya dişler o ağızda oluşan incilere benzetiliyordu. Sözcüklerle dişler arasında kurulan bu anlam köprüsü de son derece dikkate değer değil mi ?

Kültür kopukluğumuz -ve ona bağlı olarak kimliksizliğimizin- sosyal, ekonomik ve siyasal nedenleri arasında gözden kaçan bir başka neden daha olduğunu düşünüyoruz: Geçmiş kültürümüzün yazıdan daha çok söze dayanması. Yoksa, asırlarca çok geniş coğrafyalarda büyük bir uygarlık kurabilmeyi sadece güce hele özellikle kılıca dayandırarak açıklamaya çalışmak gibi bir garabetin içine düşmek kaçınılmaz olmakta. "Mazimiz ve geçmişimiz yok, varsa da bakmaya değmeyecek kadar önemsiz" diyerek çok kısa bir zaman diliminde düştüğümüz zavallılığı "istiklal" kelimesini yasaklayıp "marş" kelimesine dokunamamak yeterli bir şekilde açıklıyor.

Geçmiş kültürümüz daha çok yazıya dayansa idi, mesela, 1278 tarihli ilk Mesnevi nasıl elimizde ise, ve biz ondan sadece gurur duymak değil evrensel boyutta yararlanabilme, önümüzü görebilme imkanı buluyor isek, asırlarca birbirinden son derece farklı kimlikte insanları huzur, adalet ve güven içinde yaşatabilmiş

bir uygarlıktan bu günümüze bir çok değeri taşıma imkanı bulabilirdik.

"Ahlaksıza bilgi vermek, kötünün eline silah vermeye benzer" diyor Mevlana asırlarca öncesinden bize.

"Karşındakinde gördüğün kusur senin içinde varolan ayıbın yansımasıdır"

"Hırsın varsa aşkın yoktur. Aşkın yoksa çürüyüp gidecek bir cesetsin. Aşk sonsuzluktur"

"Cihat delinin elinden silahı almak için yapılır"

"Dünyanın maddi değerleri, içinde yüzmen gereken sudur ! Sen suyu içine alırsan benlik gemisini batırırsın" diyor.

Ve bütün bunlar bugün bütün insanlığın içinde debelenip durduğu, sonra iri, bilimsel, anlaşılmaz sözcüklerle konuşan modern şamanların, bilgiye diğer insanlardan daha önce ulaşma imkanlarından başka hiç bir değeri içinde barındırmayan kabile büyücülerinin çözüm önerisi diye sunduğu tutmaz kehanetlerinin peşinde daha çok debelenen insanlığa gerçekten ilaç gibi görünmüyor mu ?

Hasta ama ilaç diye verilen, geçici bir unutturma amaçlı yalanlara bağımlı hale gelmek, su içtikçe içi daha çok yanan zavallının durumuna benzemiyor mu?

Bu konu da bir farklı pencereyi de merhum Cemil Meriç açıyor.

"Kıymet bilmeyen milletlerde kıymet yetişmez ve kıymet yetiştirmeyen milletlerin kıymeti olmaz."

Mahzunluk Rüzgârı

*Bakışlarıma düştü yine kırmızılık
Morluklarını dökmeye durdu güller
Akşama saygıda kusur etmiyor güller
Esiyor mahzunluk rüzgârı ılık ılık*

*Ve sarıdır geceye ekilen ezgi
Karanlığı bestelemek şiire has
Cümle geçmişe anılar tutuyor yas
Ve bir son müjdeliyor altıncı sezgi*

*Yuvarlanan bir kartopudur yalnızlık
Bir uzun zamandan bu sıkışık âna
Bu benim en son baharım anlasana
Bakışlarıma düştü yine kırmızılı*

Vira Bismillah

Kırılan yerlerimizden büyüttük sevgiyi dostum. Kırılan fakat bükülmeyen. İsyana çalan rengiyle her daim ışık oldu yönümüz. Bayraklar havaya cemreler dağıtarak dalgalandılar. Başaklar baharlara doğru boy attı. Yağmurlar güzel günlerin kokusunu toprağa hatırlattı. Kuzular ışıklı günleri getirmek için hep meleşti. Kapılarımız güneşlere açıldı. Geceyi uykulara beşik yaptık, ninnilerle avuttuğumuz oğullarımızı ve kızlarımızı hayatın kollarına demirden zar olarak atmak için.

Işık umuttu, yaşamaktı, hayattı ve isyan gücü, inançtı, inattı. Işık ve isyan her zaman beynimizde ve kaslarımızda kolkola kılcal damarlarımızı ısıttılar. Işığın bayraklarının dalgalandığı yüreklerimizde rüzgâr daima isyan olmuştur. İsyân titretir kaslarımızı. Kaslarımız gerilir bir tay gibi uzun koşulara hazırlanan. Uzak diyarların hasreti vurur alınımıza. Alnımızdan hasret damlar. Koşar adım her tarafımız rüzgara çıkar ve dostum rüzgarlar her zaman hüznüldür. Yitirdiği evlatlarına hasretlidir. Yitirdikleri için hep deli eser. Yıkar kırar ve peşi bereketlidir. Rüzgarlar bizim intikamımızı almak için hep dünyaya öfkeli, çarmıhlara gerilen gök gözlü evlatları için şehire düşman.

Aşk çok kere bize kurşun oldu, arkadan vuran. Öne çıkmayan korkak ve kancık. Ayaklarımızı yere mıhladı. Adımlarımıza tuzaklar kurdu. Elimiz kalktı ama vuramadı. Elimiz tetiğe gitti ama çekemedi, o güzel türküyü. Aşkın tadını dudaklarımızı ısırarak aldık. Kanımız içimize aktı. Gelip o öfke gözlerimizde koca heyulalar halinde büyüdü. Büyüdü kaslarımız. Yüreğimiz göğüs kafesimize dar geldi. Yırtmak istedi o öfke, o kin, o cesaret ciğerlerimizi. Sindi sindi ve dudaklarımızı ısırarak bir avuç kan oldu, içimize akıttığımız. Korktuk hep aşktan, kendimize dahi söylemeye utandık. Küçülme saydık. Yerimizin boş kalacağını zannettik. Mevzilerimizde, siperlerimizde, ablukalarda ve kavgalarda hep en önde ve birkaç kişilik savaştık. Çünkü biz merdi meydan kavganın göz bebeği idik. Yerimiz dünyanın kalbiydi. Biz savaş meydanlarının yorulmaz savaşçısı. Biz savaş meydanlarında doğmuş öksüz çocuk. Savaştıkça varlığının farkına varan. Mücadelenin hep gövdesi olduk. Üzerimize kan ve barut kokusu sinmiştir. Doğarken üzerimize sıçrayan kan göz bebeklerimiz önünde durur. Biz yerimizi her şeyimizle doldurmalıydık. Yoksa aşk bizim içimizi boşaltırdı.

Sevgi demek can, sevgi pınarlarından süzülen su, sevgi bir bebeğin ağız kokusu, sevgi yar dudağı tadında gece korkusu, sevgi yaşam, sevgi ideal, sevgi kudret, sevgi güç, sevgi hayatın şah damarı. Sevdik hayatın bengisuyunu,

asla küstüremedi bizi kendine, bizzat hayatın kendisi bile. Yarınlar ile dün arasında perdelerimiz hep açıktır. Sevmele vuran dünyanın kalbi aksini gözlerimize sindirmiştir. Olduğundan fazlaca bir anlam yüklemeyiz dünyaya, çünkü her gün akşamıdır. Tekrar doğmak için.

Sevdik, mavzer sıkarken ölüm kusan yiğitlerin attığı naraların geçtiği şah damarının kabarması gibi ama asla aşık olmadık. Biz bütün kayıtlardan azade. Geleceğe ihanet etmedik, etmeyeceğiz.

Şehir bizi kan kokumuzdan tanır ve ürker çoğu kere. Çünkü bize dayatılan tabulara sığmayız. Her zerresi parsellenmiş, planları çıkartılmış bilinmezliğe kalmamış ve ele geçirilmiş bu şehir bizi iğrendirir. Tükürürüz suratına tükürür gibi sokaklarına. Asla yutulmaz ifrazatlarımız. Hak ettiği yerde bulur kendini. Asude gecelerini naralarımızla yırtarız. Yırtarız ciğerlerimizi. Hüzünlerimizi, öfkelerimizi stres diye ifade etmeyiz. Öfke ifadesini yumruklarımızda bulur, asla çekinmeden ve korkmadan. Hıçkırığını dahi duyurmayı ayıp sayan ve ağlamaktan korkan şehre inat bir hayvan gibi böğüre böğüre içimizden geldiği gibi ağlarız.

Yüreklere bir yumruk gelir oturur ve hıçkırıklarımız kaybolur. Döner tüm sorular ve muammalar içimizde göl olur. Dipsiz bir kuyudur tüm düşünceler, sonu gelmez ve başı yok. Ah şairin dediği gibi aklıma ölümüm gelir. Nice yiğit gibi. Ve dostum intikam günü gelip çatmıştır.

**"O çocuklar birer birer gittiler
Soylu sevda türküleri dudaklarında
Saçlarında kurt nefesi rüzgarlar" ***

Çelikten zarlar atılır dünyanın kucağına, yalın ayak, sümükleri akmış, yüzüne bakınca bir kaplan gibi gözünü budaktan sakınmayan. Muhallebi kokmayan. Yumruklarını gölgesinde bir dünya bir dünya kurmak için. Bekle dünya konformist rahatını bozmak için bubi tuzakları geliyor. Bekle İstanbul, camilerinde artık dualar olacak my god ile başlamayan. Tahtın sallanıyor Ankara. Bir sabah vakti bakacaksın ki şafaklarında çarmıha gerilmiş binlerce gök gözlü yiğidin göz yaşları parlayacak. Evet Kürşad ve Aybala siz yavrum siz kuracaksınız o dünyayı .

İhanetlerin ve sahtekarların haber bültenlerindeki karşılığı bir kurşun sesi ve bir damla kan olacak .

Mevlana hakkında dediler ki

AHMET KABAKLI

Küçük bir kitap içerisine Mevlana'yı değil görüntüsünün bile sığdırabilmenin çok zor olduğunu belirtmek istiyorum. Onu anlatmaya çalışmak, bir okyanus içine bir kovayı daldırıp uzaklara taşıdıktan sonra "Alın, Okyanus budur!" demeğe benzer. O kovadaki su, evet, hem Mevlana'dır, hem de asla o değildir. Lkin şunu da söyleyelim:

ASAF HALET ÇELEBİ

Tennûre giymiş ağaçlar
Aşk niyaz eder, Mevlânâ.
İçimdeki nigâr başka bir nigârdır,
İçimdeki semâ'a
Nice yıldızlar akar,
Ben dönerim,
Gökler döner..

Benzimde güller açar
Güneşli bahçelerde ağaçlar.
"Halaka-s semavati-vel'ard"
Yılanlar ney havalarını dinler

Tennûre giymiş ağaçlar
Çemen çocukları mahmûr
Caaan...
Seni çağırıyorlar
Yolunu kaybeden güneşlere
Bakıp gülümserim

Ben uçarım,
Gökler Uçar...

ARİF NİHAT ASYA

Yıldız kümelerinin, güneş manzumelerinin düzene uyararak dönerler; döndükçe -derecelerine göre- ya ağırlıklarından, ya ağırlıklarını kaybederler, bir tüy hafifliği duyarlardı. Bu alışıklıkla semâ' dışında da taşı, toprağı basamağı ve yeryüzünü- yine hafifleyebilme derecelerine göre- ağırlıklarıyla rahatsız etmeden yahut bastıkları yere ağırlıklarını duyurmadan gezerlerdi... Hayatta da böyleydiler. Belki yeryüzünde hâlâ böyle yaşayanlar vardır.

MUHAMMED İKBAL

Allah, önümüze bir merdiven koydu.
Onu basamak basamak çıkmak gerekir.

.....

Allah'ın nimetine, lütfûna şükretmeye çalışmak, irade-i cûziyedir.

Senin cebriliğın ise, o lütfu inkârdır.

Onun verdiği nimete şükretmek kudretini artırır
Cebir ise, Allah'ın nimetini elinden alır.

.....

Bizim dinimizde iş, cihadda ve mücaledeedir.

İsa dini ise dağa ve mağaraya çekilmedir.

.....

İnsan, kıyamete kadar sınanmaktadır.

.....

İnsan nohut misalidir; pişmelidir ki gıda olsun,
Kuvvet olsun, ormanlarda arslan kesilsin.

"Allah kalple tecelli ettiği müddetçe vücûd atıl kalmaz

İnsan ağacı hiçbir zaman hareketsiz değildir

Her an dünya yenilenir; fakat biz dünyayı daima durur gördüğümüzden sürekli değişmeden haberdar olmayız.

Hayat tıpkı su gibidir; yeniden yeniye hep akıp gider.

SAMİHA AYVERDİ

İnsanoğlu, yediyüz senedir Mevlânâ Celaleddin Rumî'yi bir tanrı mirası gibi benimseyip, görünen ve görünmeyen her cephesinden söz etmiştir. Değil bir yedi asır, O'nun vasfında kelâmını, merâmını kıyamete kadar seferber etse, gene de bu hakîm, şâir, âlim ve bilhassa Hakkın yüce velîsi Mevlana'yı söylemeye kanamıyacak, doyamıyacak, şevkini, zevkini, hayranlığını terennüm etmekle tüketemeyecektir.

NİHAD SAMİ BANARLI

Bugünkü bilgimize göre Anadolu'da Türkçe şiir söyleyen ilk şairlerden biri de Mevlâna'dır.

"Gele sen bunda sanâ nen garazum yok işidür

Mevlana hakkında dediler ki

sen

Kala sen anda yavuzdur yalunuz kande kalur sen
Çelebîdür kamu dirlik Çalab' â gel ne gezer sen
Çelebî kulların ister çelebîyî ne sanur sen
Ne oğurdur ne oğurdur Çalab ağzında kığırnak
Kulağın aç kulağın aç bola kim anda dolar sen”

“Buraya gel ! Sana hiçbir kötü niyetim yok,
işitiyor musun ? Orda kalman fenadır, yalnız nerede
kalacaksın ?”

“Bütün hayat tarikat şeyhidir. Allah'a gel, ne
geziyorsun ? Şeyh kullarını istiyor, Şeyhi sen ne
sanıyorsun ?”

“Ne saadettir ne saadet, Tanrı ağzından
çağırılmak... Kulağın aç ! Kulağın aç ! Olur ki on-
dan dolarsın.”

ŞEFİK CAN

Mevlânâ'nın mübarek dudaklarından dökülen
şiir yazılmasaydı biz Mevlânâ'yı tanımayacaktır.
Bu sebeple Mevlânâ'yı bulmak isteyen şiirlerinin
içine girsin.O'nun aşkı, imânı, heyecanı, duyguları,
düşünceleri hep şiirlerindedir. Bu yüzdendir ki,
“Mesnevî-i Şerif” ve “Divan-ı Kebir” olmasaydı
Mevlânâ da olmayacaktı.

DOÇ. DR. HİKMET CELKAN

Mevlânâ bütün eserlerinde ve vahdet-i vü-
cud felsefesinde insanları hep sevgi çemberinde
birleşerek kaynaşmaya çağırılmış; taassuptan, dog-
matiklikten uzak, insanı ve âlemi geniş boyutlu bir
inanç ve tefekkür zemininde inceleyerek, ferdin
kendi kendini ıslah etmesini isteyen bir ahlâk sis-
temi geliştirmiş ve her türlü dinlerin, inançların,
düşüncelerin üstüne çıkarak akıl ve gönül sentezine
ulaşmış büyük bir düşünür ve o kadar da büyük bir
eğitimcidir. O'nun sistemiyle vücut bulmuş. Mev-
levîlik, aynı geleneği devam ettirmiş bünyesinde
III. Selim, II. Mahmut, Sultan Abdülmecid gibi
padişahları; Dede Efendi, Hafız Post, Mustafa İtrî
Efendi gibi büyük bestekârları barındırarak Klasik
Türk Musikisi ve Şiirine feyz veren bir terbiye ocağı
olmuş, Türk kültür ve eğitimine asırlarca hizmet
etmiştir.

AHMET ŞEREF CERAN

Hz. Mevlânâ'nın tasavvufî sistemi, babası
Bahaüddin Veled yoluyla Hz. Peygamber'e kadar
ulaşır. Sohbeti de Seyyid Burhaneddin'e dayanır.
Sisteminde Hz. Peygamber'in meşrebinin feyzinden
faydalanmıştır. Tevhide dayanan özünü şu sözleri-
yle ifade etmektedir: “Tevhidde arayan (talib) ile
aranan (matlub) ın sıfatlarını ayrı gören ne arayan ne
aranandır. Ululuğu görenin temiz nazarında iki alem
(dünya ve ahiret) horozun önündeki tane gibidir.

ABDULLAH CİZRE

Ömrü boyunca Mevlânâ, ilim ve tasav-
vuf ile uğraşmış ve bu alanda dünya çapında bir
şöhret kazanmıştır. Türk Tasavvuf Tarihinin altın
sayfalarında yer almış bulunan bu seçkin sima, bu
din ve bilim insanı bizim için her zaman bir övünme
vesilesi, çalışma örneğidir.

Mevlânâ'nın gönül ehline “Âşıkların Kâbesi”
sayılan Konya'daki türbesi “Yeşil Türbe” –ki
kapısında bu ibare Farsça olarak yazılıdır- yalnız
ölüm yıldönümlerinde değil, yılın her mevsiminde
ve özellikle turizm aylarında binlerce yerli ve
yabancı tarafından ziyaret edilmektedir.

MESERRET DİRİÖZ

Mevlânâ... Mânâsı: Efendimiz ... Bu şimdiki
kadar milyonlarca büyük insana hitâb edilen umûmî
tabir, bir hamlede, o büyük dahi'ye âlem oldu. Artık,
Mevlânâ deyince, 604 Hicret senesinde, Mübarek
kudumiyle dünyayı şereflendiren, Sultanül-ülemâ
Bahaeddin Veled'in oğlu, Muhammed Celâleddîn
Rûmî hatıra gelir. Bir nazım şekli olan “Mesnevî”nin,
O'nun büyük eserine âlem olması gibi...

Umûmî'yi husûsî, ağıyârı yâr ve küfrü, iman
yapan adam... O, bir ömür boyunca, sonsuz gerçeği
nihâyetsiz zamanlara anlattı. Böyle bir kimseyi, şu
anda, dakikalara, hattâ saatlere sığdırmak mümkün
mümkündür? Vefatından bugüne kadar, Şarkta-Garpta,
Kürre-i Arzın dört bucağında, O'nun hakkında
yazılmayan ve söylenmeyen bir şey kalmadı. Nâmına

Mevlana hakkında dediler ki

bir tarikat teşekkül etti. Hattâ, tahta, cülüs eden Âl-i Osman padişahları, O'nun sülâlesinden gelen "Çelebi"ler eliyle kılıç kuşandılar. Mevlevî zaviyeleri, her tarafta, ilim, irfan, şiir ve musiki merkezleri oldu. Eflâkî'ler, Ankaravî'ler, Sarı Abdullah Efendi'ler, Fasîh'ler, Sineçâk'ler, Şeyh Galib'ler, hep bu mektebin yetiştirdiği binlerce isimden, ilk hamlede hatıra gelen birkaç tanesidir.

NECDET EKİCİ

Mevlâna maddeden önce insanın; insandaki o büyük mana aleminin keşfinden yanadır:

"Bir can var canında o canı ara
Beden dağındaki gizli mücevheri ara
Ey yürüyüp giden dost bütün gücünle ara
Ama dışarda değil, aradığını kendi içinde ara."

PROF. DR. BİROL EMİL

Büyük milletlerin tarihini yapan sadece askeri ve siyasi zaferler değildir. Vasfı kazandıran başka zaferler de vardır. Bunlar manevi gücün ve maneviyat adamlarının vücuda getirdiği büyük kültür ve medeniyet eserleridir. Maddi kudretine (La force brutale) manevi kudretine (La force sprituelle) katabilen millet büyüktür ve onun bugünkü zaafı ne olursa olsun tarihin derinliklerinde büyüklüğünün yanında yeşerecek tohumları daima mevcuttur.

Niçin övünmeyelim ? Dünya tarihinin en büyük hadisesi olan Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma tarihi bizimdir. Biz onu hem Alpaslan gibi askeri ve siyasi dehalarımıza, hem de Mevlâna ve Yunus gibi yeni bir ruh ve iman hamlesi yaratan büyük inanmışlara, gönül adamlarımıza borçluyuz.

SEYFETTİN ERŞAHİN

Mevlâna'nın etkisi bütün Anadolu'yu hatta komşu ülkeleri bile kaplamıştır. Komşu ülkelerde oturan din adamlarından bir kısmı da büyük müridin manevi nüfuzuyla İslamiyet'e girmişlerdir. Bunu örnek alarak İstanbul yakınlarında bir manastırda rahiplik yapan Hıristiyan'ın daha Mevlâna'yı göremeden İslam'ı din olarak seçerek O'na mürid olduğunu zikredebiliriz.

Mevlâna'nın yerli Hıristiyan halk üzerindeki etkisini görmek için O'nun cenaze törenine iştirak edenlere bakmak yeterlidir. Müslümanlar kendisine ekmek, su kadar ihtiyaç duydukları büyük pîrlerinin tabutunu eller üzerinde taşırlarken cenaze alayına Hıristiyan halkın da akın akın katılmakta olduğunu görürler. Bu durumu engellemek isteyen Müslümanlara, Hıristiyanların ve Yahudilerin cevabı şu olur:

"Siz Müslümanlar Mevlâna'yı bu devirde Hz. Muhammed'in temsilcisi kabul ediyorsanız biz de O'nu Hz. Musa'nın, Hz. İsa'nın temsilcisi olarak biliyoruz." Diyerek törene sonuna kadar iştirak etmişlerdir.

(HAVVA) EVA DE VİTRAY MEYEROVİC FEYZİ HALICI

Mevlâna her ne kadar şiiri bir araç olarak kullandığını söylerse de o onüçüncü yüzyılın en güçlü, en orijinal bir şairidir. Şiirleri bugün dahi deyiş kudreti, teşbihleri, imajları ile günümüz şairlerini etkileyecek, onları hayran bırakacak bir güzellikte, bir inceliktedir. Yediyüz yıl önce Mevlâna'nın şahane bir üslup içinde, gönül diliyle söylediği şiirler sınırsız, süresiz, sonsuz bir zaman içinde insanoğlunun mutluluğunu, Hakk'a vuslatını dile getirmekte, insanoğluna yepyeni bir "yaşama sevinci" sunmaktadır.

SEYİT KEMAL KARAALIOĞLU

Mevlâna, sanatı mabede sokar, sanatı ibadetten sayar. Onun için, hayatın her anı, her davranış şiir, musiki, sema, bütün güzel sanatlarla uğraşmaktan ibarettir. Tanrıya ulaşmanın tek yolu insandaki hayvanı yenmek, üstün insan olmaktır. Tanrı aşkının insanı temizleyip yücelttiğine, Tanrıdan kopan ruhun Tanrı aşkıyla kanatlanarak, nefis denilen ihtiras ve madde engelini aşip tekrar Tanrıya varacağına inanır.

PROF. DR. ABDÜLKADİR KARAHAN

Unutmamak gerekir ki: bir sofi için, hayat: Allah (c. c.) a dönüş seyahatidir. İdeal insan korku ve vehimden yakasını kurtarabilendir. Ölüm geldiğimiz yere dönüşten ibarettir.

Mevlana hakkında dediler ki

Mutasavvıf büyük bir şair olarak Mevlâna Celaleddin-i Rumi, iyiliğe yönelmek, kötülüğün geçici olduğuna inanarak ondan sakınmak, hayırlı işleri yararlı davranışlarla insanlara ve Müslümanlara hizmette bulunmak, samimiyet ve saffetle hareket etmek, Allah (c.c.) dan başkasına kul olmamak gibi en yüksek ahlakî vasıflarla manen giyimli olarak tasavvufun önce insanlar için istediği bir yaşayışı seçmemizi telkin ve tavsiye etmiştir.

NEVİN KORUCUOĞLU

Mevlâna'nın hayranlarından bir tasavvuf şairi olan 3. Murad Konya dergahını tamir ettirmeye gelmiş şu içli şiiri ile padişah olduğu halde toprağına yüz sürmek istediğini, aşkını, inancını tevazu içinde anlatmıştır. Mevlâna'ya verdiği lakap Molla Hünkar, astan dergah eşik anlamındadır. Gülbank mesnevi ayinlerinde okunan duadan biridir. Şiir şöyledir:

Beyler Hazreti Pîre gidelim
Görelim Molla Hünkarı
Yolunda zahmet çekelim
Görelim Molla Hünkarı

Gelin gülbengini çekelim
Astanına bakalım
Çerağı ondan yakalım
Görelim Molla Hünkarı

Yanar altın kandilleri
Sema döner dedeleri
Ebubekr nesilleri
Görelim Molla Hünkarı
Sultan Murad varmak ister
Canı özler görmek ister
Hâkine yüz sürmek ister
Görelim Molla Hünkarı

YILMAZ ÖZTUNA

Ölümsüz şiirleri, yüzlerce Türk bestekârı tarafından bestelenmiştir. Mevlâna Celaleddin-i Rumi Türk'lüğün insanlık alemine kazandırdığı en

büyük isimlerden biridir.

PROF. DR. ÂMİL ÇELEBİOĞLU

Hakiki büyük insanları yakından tanırsak onlarda, Peygamber ve velilerde daima yanan insanlık sevgisi ateşinin kıvılcımlarını buluruz. O kıvılcımlar ki, düştüğü çatının hacmine göre, küçük veya büyük yangınlar çıkarır.

Ateşe girip ateş olan, onda yanan odun da olsa, kömürde, pis de olsa temiz de yanmaya kül olmaya dayandı mıydı ne kirden iz kalır ne hayrı şeylerden. Hepsi tek bir şey, hepsi tertemiz olur. Ne kapkara duman, ne yanan ne yakılan kalır. Izdırabın sonu kemal tahammülün sonu cemal olur.

“Eşrefoğlu Rumi senin, Aşk oduna yansın canın.
/ Aşk od'una yanmayanın, Kalbi safi olmaz imiş”

Ateşe dayanmak, aşka inanmak ancak imanladır. İman yoksa ne aşk, ne nebi, ne veli ve ne de hakiki insan vardır.

Kainatta her şey bir dönüş halinde zerreden yıldızlara kadar. Bir cezbeye tutulmuş, bir aşka yakalanmış, sureta sarhoş gibi. İnsan nasıl olur bir şeye inanır, bağlanır da ona aşık olmaz. Öyle sakin, bomboş duruyorsa o, inançsız, aşksız, kupkurudur, ölüdür. O, aleve değdiyse nasıl olurda coşmadan, haykırmadan durabilir. Bu ateş denizine dalabilen, bu Tanrı sırrına eren yolculardan Mevlâna asırlardır bütün insanlara sesleniyor: “Eğer sen sevgilini görmediysen, bulmadıysan, niye aramıyorsun ? Yok ona kavuştuyusan neden sevincinden coşmuyorsun?”

.....

O, herkesi sever, kötüyü de, iyiyi de. Bu muhabbet iyiyi öldürür, kötüye yol buldurur. Öyle der: “Aşk çocuklar için süt, büyüklere bal, olgunlara geminin batmasına sebep olan son yük...”

Bu mânâ kelâma gelmez, bu söz, hitâma ermez. Dalgalar yorulur, köpükler durulur, denizler bâki. Balıklayın niceler gâfil, bilmezler nerede sahil. Hak'tan gayri her şey fâni. Şair-i Hâmus diliyle beyan-ı acedip susalım, gayri, “Söz kısa kesmek gerektir, vesselâm.”

Mevlâna hakkında dediler ki

AYTEN LERMİOĞLU

Mevlâna Celâleddin, sadece bir mütefekkir, bir mutasavvıf ve şair değildir. Evliya burcunun güneşidir. “ULEMÂ, ENBİYANIN VARİSİDİR” Hadisi hükmünce Hz. Peygamberin manevi varisidir; velâyet sırrının tecelligâhidir.

Mevlâna Hak’ın aşkıyla, aklın fikrin çok ötesine varmış, “ Bir ayağım Şeriatte, bir ayağım pergel gibi yetmişiki milleti dolaşıyorum” buyurmuştur. Kendisi hayatını: “HAMDİM, PİŞTİM, YANDIM” diyerek üç kısa fakat ateşli sözlerle hulâsa etmiş, “yandım” kelimesiyle neler neler anlatmıştır. “Hamdım” sözüne gelince. Doğrusu bu şaşılacak bir sözdü. Bununla beraber ihtimal k, “Hamdım” kelimesi, Hazret-i Şems’e mülâki olmazdan evvelki devreyi ifade etmektedir.

Mevlâna bir seçilmiş olarak dünyaya salınmıştır. Velîler dünyaya geldikten sonra olmuş değil, olup gelmiş seçkinlerdir. Ancak ibadet, mücahede ve çile, cevherlerini gün ışığına çıkarmakta, kendilerini kendilerine tanıtmaktadır.

Bir mısrasında Mevlâna: “Sevgide derlenip toplananlar şu insan kalabalığı gibi ölmezler” buyurmuştur. Koca Velîyi işte bu yönden mütalâa etmek gerekir: Pişmesi, yanması, açıkçası sevgide derlenip toparlanması ve şu insan kalabalığı gibi ölmeyişi...

Dünya tarihinde hiç kimse O’ nun kadar aşkla gıdalanmamış, hiç kimse O’ nun kadar aşkı dile getirememiştir. Mevlâbna şiiri şairlik için değil vâsıl olduğu ilahi hakikat sırlarını aşınalarına açıklamak gayesiyle söylemiş, vecdini ifadeye vasıta etmiştir. Sözleri hikmet, hakikat kaynağıdır. Kur’an-ı Kerim’in hadis-i kudsî ve hadislerin tefsirleri açıkçası insanı kâmil tarafından izahıdır.

DOÇ. DR. MEHMET BAYRAKTAR

Hz. Mevlâna, âlem ve atom hakkında bildikleri gerçeği bir dörtlüğünde sembolik olarak şöyle dile

getiriyordu:

“Eğer bir atomu kesersen
Ortasından bir güneş
Ve güneş etrafında da
Durmadan dönen gezegenler görürsün”

Böylece Hz. Mevlâna bir yandan merkezi güneş olan gezegenler sistemine ve onların güneş etrafındaki dönüşlerine diğer yandan da atomun parçalanabileceğine, atomun içindeki çekirdek ve etrafında dönen elektronlara işaret etmiştir. Herşeyin durmaksızın hareket halinde olduğunu anlatmıştır. Yukarıdaki dörtlük de semâda şekillenmiştir.

Mevlevî semâsını hatırlayınız. Ortada bir semâzen başı onun etrafında dönen semâzenler vardır. Ortadaki semâzen başı hem dünyamızın güneşini hem atomun çekirdeğini (nötron ve protonları) temsil etmekte onun etrafındakiler dönen gezegenleri (ve atom çekirdeği etrafında dönen elektronları) temsil etmektedir.

Aynı asırda yaşayan büyük mutasavvıf Muhyid-din-i Arabî gibi Hz. Mevlâna da âlemin ve atomların an be an değiştiğini her şeyin hareket ettiğini söyler. Hareket âlemin aslıdır ve kalıcı hiçbir zerre yoktur. Her şey Mevlevîler gibi semâ yapmaktadır. Fakat insanların çoğu bunu farkında değildir.

Mevlana dedi ki

Sevgiden acılıklar tatlılaşır. Sevgiden bakırlar altın kesilir. Sevgiden tortulu, bulanık sular, arı-duru bir hale gelir, sevgiden dertler şifa bulur. Sevgiden ölü dirilir, sevgiden padişahlar kul olur. Bu sevgide bilgi neticesidir.

Gönül aynası saf olmalı ki orada çirkin suratu güzel surattan ayırt edebilsin

Gönül, yalan sözden istirahat bulmaz. Suyla yağ karışık olursa çırağ aydınlık vermez. Doğru söz kalbe istirahat verir. Doğru sözler gönül tuzacağının taneleridir. Gönül hasta olur, ağzı kokarsa ancak o vakit doğruyla yalanın tadını alamaz. Fakat gönül ağrıdan illetten salim olursa yalanla doğrunun lezzetini adamakıllı bilir, anlar.

Bakır, altın olmadıkça bakırlığını; gönül padişah olmadıkça müflisliğini bilmez. Bakır gibi sen de iksire hizmet et. Gönül, dildarın cevriyi çek. Dildar kimdir? İyice bil. Dildar ehl-i dildir. Çünkü elh-i dil olan, gece ve gündüz gibi cihandan kaçıp durmakta, âlemde eğleşmemektedir. Allah kulunun ayıbını az söyle, padişahı hırsızlıkla az kına

Gafil olma, ara... Ara ki devlet, aramaktadır. Gönle gelen her ferah, bir sıkıntıya bağlıdır. Âlemin bütün işlerini bırak da canla başla “üveyik kuşu gibi” “kü kü nerede nerede” de! Ey perde altında kalan iyi dikkat et, Allah “Dua edin, beni çağırın...size icabet edeyim” dedi. İcabetin şartı bile duadır. Kimin gönlü illetlerden arınmışsa onun duası, yücelik maliki Allah’a kadar varır, makbul olur.

Gam ye de, gam artıranların, seni derde sokanların ekmeğini yeme çünkü akıllı adam gam yer, çocuksa şeker! Neşe şeker, gam bahçesinin meyvesidir. Bu

ferah yaradır, o gam merhem.

Cömertlik, sebepsiz olarak vermektir. Temizlik, her şeyi Allah’a verip arınmak

Huy peşinde yürü, iyi huyluyla düş kalk. Gül bağına bak, nasıl gülün huyunu almış. Mezar toprağı bile insanla şereflenir; gönül, ona elini kor, yüzünü sürer. Toprak bile temiz bir bedenle komşu olduğundan şereflenir, devlet bulursa. Artık sen “önce komşu gerek, sonra ev”de. Gönülün varsa yürü, bir gönül sahibi dost ara.

Sağlık zıtların sulhüdür; aralarında savaşın başlamasını da ölüm bil!

Ey can, bu âlemin direği gaflettir. Akıllılık ve uyanıklık, bu dünya için afettir. Akıllılık o âlemdendir, galip gelirse bu âlem alçalır. Akıllılık güneştir, hırs ise buzdur. Akıllılık sudur, bu âlem kirdir. Dünyada hırs ve haset kükremesin diye o âlemden akıllılık ancak sızıntı halinde gelir. Gayb âleminde çok sızarsa bu dünyada ne hüner kalır ne ayıp.

Ömrün, altın kesesine benzer; geceyle gündüz de para sayan adamdır. Bilmeden, anlamadan sayar-durur, nihayet kese boşalır, ay tutulur. Dağdan alsan da yerine koymasın dağ bile yerinde kalmaz, yok olur gider. Şu halde her an yerine karşılık koy ki “Secde et de yaklaş” ayetinin maksadı neyse bulasın.

Tenin meyli, yeşillige, akar suya... çünkü aslı ondan. Canın meyliyse diriliğe, diriye. Çünkü aslı Lâmekânın canı!

Mevlana dedi ki

Can, hikmete, bilgilere... ten, bağa, bahçeye, üzümeye meyleder. Can yücelmeye can atar; ten, kazanca, ota, yiyeceğe, içeceğe! O yücelmenin aşkı, o yücelmenin meyli de canadır. "Allah onları sever, onlar da Allah'ı." âyetini bundan anla!

Kötü yaratılışlı kişiye ilim ve fen öğretmek, yol kesen eşkıyanın eline kılıç vermeye benzer!

"Savaş, delilerin ellerindeki kılıçları alsınlar", diye müminlere farz olmuştur.

İnsan kulağından gelişir, duya duya canlanır. Hayvansa boğazından, yemesinden, içmesinden gelişir.

Zahitlik, 'ekmeye çalışmak' tır, marifet de o 'ekinin bitmesi' dir.

Gencin aynada gördüğünü, ihtiyar, ondan önce kerpiçte görür

Manâsız söz, su üstüne yazılan yazıdır. Ondan vefa umarsan iki elini ısırarak dönersin. (pişman olursun.)

İyilik ettiğin kişinin şerrinden sakın!

Dünya nedir? Allah'tan gafil olmaktır. Kumaş, para,

ölçüp tartarak ticaret etmek ve kadın; dünya değildir.

Kör bir deveye benzersin... boynundaki yular, seni yeder, durur. Fakat çekenı gör, yuları değil!.

Allah, akıldan bir an inayetini kesti mi zeka sahibi olan akıl, aptallıklar yapar.

Hile ve çare diye 'zindanı delip de çıkmaya' derler. Yoksa birisi zaten açılmış deliği kapatırsa yaptığı iş, soğuk ve ters bir iştir.

Temiz kişilerin başını, toprağını öpüp yalamak; aşağılık adamlara hizmetten, onların bağına, bahçesine nail olmaktan yeğdir.

edep, ancak her edepsizin edepsizliğine sabır ve tahammül etmektedir.

Suyun gemi içinde olması geminin helakidir. Gemi altındaki su ise gemiye; geminin yürümesine yardımcıdır

Deniz köpüğü üstüne at sürmekle şimşek ziyasıyla mektup okumak, Hırs yüzünden akıbeti görmemek, kendi gönlüne kendi aklına gülmektir.

Nefse mağlup olan akıl, nefis haline gelmiştir.

Mevlana Ve Farsça

Türk devletlerinin egemen olduğu Maveraünnehir'den Anadolu'ya kadar uzanan bölgelerde XII. ve XV. Yüzyıllarda bir eser vücuda getirmişler arasında eserlerini Farsça yazmış şahsiyetler önemli bir yer tutmaktadır. Türkçe'nin Farsça'dan zengin bir dil olduğunu anlatmak amacı ile Muhakemetü'l Lügateyn'i kaleme almış olan ve Mecâlisü'n-Nefais'inde, Ali Şir Nevai eserlerini Türkçe ve Farsça yazmış olanların tanınmış olanlarından bahsetmektedir.

"Fakat Edebiyatta birinci derecede rol oynayan dilin, kültür alemindeki rolü ikinci planda kalır. Asıl olan düşüncedir. Ortaya atılan düşüncelerin uyandırdığı yankı ve yaptığı etkidir. Örneğin: Fârâbî Maveraünnehir'de Fârab şehrinde doğmuş bir Türk olduğu halde eserlerini Arapça yazmıştır. Mevlânâ Celâleddin-i Rumi Belh'de doğmuş bir Türk'tür. Ama Divan-ı Kebir'i ile Mesnevi'sini Farsça yazmıştır. O günkü koşullar göz önüne getirilir, o devirde Arapça'nın bilim dili, Farsça'nın edebiyat dili olarak Türk kültür çevrelerindeki yaygınlık, hatta üstünlük derecesi göz önünde tutulursa, bütün düşünürler ve yazarlar gibi, bunların da eserlerini bu dillerle yazmış olmalarına şaşılmaz. Hatta başka türlü yapamayacakları da kolayca kabul edilir.

Eserlerinde kullandıkları dil dolayısıyla, Fârâbî'yi Araplar Mevlânâ'yı da İran'lılar kendi düşünce ve edebiyat tarihine alabilirler. Ama düşünce dünyasındaki rolleri bakımından, her ulus hiç olmazsa kıyaslamalı edebiyat çerçevesi içinde, onları alacaktır.

Bize gelince: Fârâbî'yi anmadan düşünce tarihi yazılamaz; hele Mevlânâ'yı incelemeyen Türk tasavvuf edebiyatı anlatılmaz. Kaldı ki, Mevlânâ'nın-Fars diliyle de olsa- yazdığı Mesnevi' de aşılamağa

çalıştığı düşünce ve temsil ettiği ruh öylesine Türk'tür ki, esere geniş bir yer ayırmadan Türk kültür hayatı açıklanamaz. Mesnevi, tarih boyunca Türk "irfan"ının başlıca kaynağı olmuş, Türk düşüncesi Mesnevi ile beslenmiş ve genişlemiştir. Tasavvuf "neşve"si içinde yazılmış bütün şiirlerde Mevlana'nın etkisi ve izleri görülür. Eski tezkirelerde Mevlânâ'ya geniş yer ayıranlarda vardır. Örneğin Latifi, Mesnevi' yi şu satırlarla anıyor:

"Ve hem ol kitâb-ı müstetâbda vâki' olan ebyât-ı hikmet-simât tefekkür ü te'emmülle imlâ vü inşâ olunmuş degüldür. Belki bir bir lafzı bişübhe vü reyb vâridât-ı âlem-i gaybdür. 'İbârâtı sırf hakâyık ve işârâtı pür-dekâyıkdur. Câmi'-i ma'âni-i âyât ü ahbâr ve erbâb-ı tasavvuf beyninde bir adı Mahzenü'l Esrârdür. Kur'ân-ı 'azimün esrâr ü nikâtın ehâdis-i Nebeviyyenün mermüzât-ı mektumâtın dürc-i nazmında derc ve 'ilm-i evvelin ü ahirinün hakâyık u dekayıkın anda harcitmişdür. Ebyât-ı gâmızası gâyetde çokdur ve işârât-ı mu'zilesine nihayet yokdur. 'Ukûl-i 'âdiye idrâkinde 'âciz ü kâşırur." (Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi)

Kaldığı Osmanlı'nın kuruluşu sırasındaki önemli tarikatlardan olan ve Mevlânâ'dan sonra teşkil edilmiş, adını Mevlânâ Celâleddin Rûmî'den alan Celâliye-teammüm eden ismiyle Mevleviye tarikatı, Musevi ve Hıristiyanlar da dahil olmak üzere Yüksek aristokrasi ile yüksek ve orta burjuva sınıflarına dayanan kitlesi ile " Heterodoxe zümrelere aleyhdar olmuş, mevcut içtimai ve siyasi nizamın muhafazasına çalışmış" (Fuad Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu) olmasıyla tahlile tabi tutulmadan da ülke sosyal hayatı anlaşılıp bir düzen istikrarı oluşturulamaz.

Mevlana'nın Hayatı, Eserleri, Görüşleri

Babası

Sultanu'l Ulema lakabıyla bilinen Muhammed Bahaeddin Veled b. Hüseyin el-Bekrî, Belh şehrinde dünyaya geldi.

Babası Hz. Ebu Bekr (r.a.)'ın ahfadından olduğu rivayet edilen Celâleddin Hatîb'dir. Annesi Horasan padişahı Alauddevle Alaeddin Harzemeşah'ın kızıdır.

Bahaeddin Veled, sabah namazı ile öğle namazı vakti arası halka ders okutur, öğle namazından sonra da ashabına maarif ve hakayık talim ederdi.

Zamanın sultanı Celaledin Harzemşah Bahaeddin Veled'in müritlerindendi. Her zaman kendisini ziyaret eder hürmet ve sevgisini izhar ederdi.

Sultanu'l Ulemanın şöhreti dört bir tarafa yayılmış, takvası, Peygamber (s.a.) e bağlılığı, tok sözlü oluşu, insanları doğruluğa sevkeden sözleriyle tanınmıştır.

1213 yıllarında Belh şehrinde ayrıldı. Önce Nişabur'a oradan Bağdat'a geldi. Orada büyük bir merasimle karşılanması, onun şöhretinin Belh şehrinin dışına taşarak çok geniş bir bölgeye yayıldığını göstermektedir.

Bağdad şehrinde Hacc'a gitti. Dönüşünde, geçtiği şehirlerde orada kalması davetlerini Anadolu'ya gideceğini söyleyerek kabul etmedi. Malatya, Erzincan, Akşehir'e gitti. Burada dört sene kaldıktan sonra Larende'ye geçti. Selçuklu Sultanlarından Alaeddin Keykubat'ın burada yaptırdığı medresede yedi yıl ders okuttu.

Daha sonra; Sultan Alaeddin keykubat'ın daveti üzerine Konya'ya geldi. Sultan misafirlerini kendi sarayında oturtmak istediye de Bahaeddin : "İmamlara medrese, şeyhlere hankah, emirlere saray, tüccarlara han, başıboş gezenlere zaviyeler, gariplere kervansaraylar münasiptir" diyerek Altunpa Medresesine indi.

1231 yılında vefat etti.

Hz. Mevlana Celaledin-İ Rumi

Mevlâna Celaledin Muhammed, rivayete göre 30. Eylül.1204 (Rebiü'l-evvel 604) de Belh şehrinde

doğmuştur.

Babası vefat ettiği zaman Mevlâna henüz 24 – 30 yaşları arasında bulunuyordu. Bu sıralarda Bahâeddin Veled'in halifesi Seyyid Burhaneddin de Kayseri'de kalıyordu. Seyyid Burhaneddin, Bahâeddin Veled'in ölümü üzerine 1231 yıllarında Konya'ya gelmiştir. Dokuz sene Mevlâna ile beraber bulunmuş, tekrar Kayseri'ye dönerek 1241 yıllarında orada vefat etmiştir.

Mevlâna Seyyid Burhaneddin'in ölümünü haber alınca Kayseri'ye gitmiş, onun kitaplarını alıp tekrar Konya'ya gelmiş, onu ömrü boyunca unutmamış, münasebet düştükçe "Mesnevi" sinde hatırladığı gibi "Fihi Ma Fih" te onun sözlerini nakletmiştir.

Şems-i Tebrizî Ve Mevlâna

Şems, Melikdad oğlu Ali'nin oğludur. Tabakat kitaplarında keşif sahibi olduğu ve aşıklar kutbu olduğu zikredilir. Ayrıca Şems'in Mevlâna'dan başka kimse tarafından anlaşılmadığı da ilave edilmiştir. Tasavvuftaki meşrebine ve coşkunluğuna ait "makalat" ı etraflı bilgi vermektedir.

Tebriz-i diğermutasavvıflar gibi felsefe ve feylosoflara muarızdı. (Tasavvuf Ve Tarikatler, Dr. Seçuk Eraydın, İstanbul 1990, Marifet Yayınları, Syf. 391 – 400)

Mevlâna'nın Şems-i Tebrizi ile karşılaşması hayatında önemli değişikliklere yol açar. Şems Mevlâna'yı şaşılacak bir aleme çağırmişti. Şems-i Tebrizi ile Mevlâna'nın karşılaşmaları çoklarıncı iki deryanın karşılaşması olarak nitelendirilmiştir. (Mevlana Celaledin Rumi, Yüksel Kanar, İstanbul 1992, Morpa Kültür yayınları, syf: 18 –20)

Ölüm Mevlâna için sevgiliye kavuşma (Şeb-i arus) elest bezmine dönüş, gurbetten kurtuluştur. "Vefatımdan sonra benim türbemi aç ve gör, içimin ateşinden kefenimden duman yükseliyor." Diyen Mevlâna, derunundan lemean eden ateşin bir parçasını dünyada bırakıp gidiyordu.

Mevlâna ateşli bir hastalığa yakalandı. 1273 yılı aralık ayının onaltıncı cumartesi günü biraz iyileşir gibi oldu. Akşama kadar gelenlerle sohbet etti. Fakat her sözü adeta bir vasiyetti. Mevlâna Pazar günü yine ağırlaştı, o gün

Mevlâna'nın Hayatı, Eserleri, Görüşleri

güneş batarken misafir olarak geldiği dünyaya gözlerini yumdu. (17.Aralık.1273) (Tasavvuf Ve Tarikatler, Dr. Seçuk Eraydın, İstanbul 1990, Marifet Yayınları, Syf.: 403)

yazdırmış olduğu mektupların bir araya gelmesinden meydana çıkmıştır. 147 mektuptan meydana gelen bu eserin düzeltme işini, Üsküdar Mevlevî şeyhi Ahmed Remzi yapmıştır.

hz. mevlâna celaleddin-i rumi'nin eserleri

DİVAN-I KEBİR :

Gazel ve rubailerden meydana gelmiştir. Mevlâna bu eserinde mahlas yerine şems-i Tebrizî ismini kullandığı için buna "Divan-ı Şems-i Tebrizî" denir.

MEVAİZU MECALİ'S-SEB'A

Mevlâna'nın yedi vâzını muhtevidir. Vâzı sırasında dinleyenlerin not etmesinden meydana gelen bu eser de 1937 yılında Nafiz Uzluk tarafından tercüme edilerek basılmıştır.

MESNEVİ:

Tasavvufî ve didaktik olan bu eser altı kitaptan ibarettir.

Bu eserin Türkçe tercüme ve şerhleri tarih sırasına göre şunlardır:

- *İsmail Rasuhî Ankaravî, Fâtihü'l-Ebyad, İst. 1289
- *İsmail hakkı Bursevî, Rûhu'l-Mesnevî, İst. 1287
- *Sarı Abdullah Bosnevî, Şerhu'l-Mesnevî, İst. 1288
- *Nahifî, Nazmen Terücm, Kahire, 1268
- *Âbidin Paşa, İst. 1887
- *Veled İzbudak – A. Gölpınarlı, Mevlâna Mesnevî, İst. 1942
- *Tahir Olgun, (Tahirü'l-Mevlevî) Şerh-i Mesnevî, İst. 1963 (Tamamlanmadı)
- *Gölpınarlı, Mesnevî Şerhi, Kültür Bakanlığı yayınları 6 Cilt

FİHİ MA FİH

Mevlâna'nın sözlerinin not edilmesinden meydana gelen orta hacimde bir kitaptır. Bazı yerleri Muinneddin Pervâne'ye hitap eden bu kitapta, Şemseddin'in, Burhaneddin Muhakkik'in, Salahaddin'in hal ve sözlerinden münasebet düştükçe bahsedilir. Mevlâna'nın sadece tasavvufî fikirlerini değil dünya görüşünü ve devrini de bize nakleder.

Bunlar dışında bazı eserlerin Mevlâna'ya ait olduğu iddia edilmişse de bunların Mevlâna ile hiçbir alakası yoktur. (Tasavvuf Ve Tarikatler, Dr. Seçuk Eraydın, İstanbul 1990, Marifet Yayınları, Syf. : 403 - 406)

hz. mevlana ve... DÜNYA:

"Dünya her nefeste yeniden yaratılıp durmaktadır. İnsanların pek çoğu mahkumdur. Bedeni zindanda fakat ruhu yedinci kat gökte olan kişiler çok azdır. Bu dünya zıtlar alemidir. Her şey zıddıyla kaimdir ve her şey izafidir. İnsanlar Allah'a kul olmadıkları takdirde altın ve gümüşün tutsağı olurlar. Hırstan kurtuluşun tek yolu aşktır.

Gayesiz kişileri tuzağına düşüren, adeta kuş avlamak için ağzını açmış bir timsah gibi olan bu dünyada beylik, ağalık, vezirlik halka yük olmaktır. Dünya mülkü adama hırs verir.

MEKTUBAT:

Mevlâna'nın çeşitli zamanlarda birinin derdine derman olmak veya birisine tavsiyelerde bulunmak kasdıyla

Hak'tan gafil olmak, masivaya bulanmak dünya

Mevlana'nın Hayatı, Eserleri, Görüşleri

değildir. Dünya Hak'tan gafil olmamaktır. Din yolunda sarfedilmek üzere kazanılan paraya Peygamber (s.a.) "Ne güzel mal" demiştir. Su geminin içinde olursa onu batırır. Altında olursa yüzdürür. O halde insanoğlunun içine dünya sevgisi girmemelidir."

VAHDET-İ VÜCUD

"Varlığımız sensin, biz yoklarız. Ey fani suretlerde görülen mutlak varlık"

"O güzel ve latif nur, surete bürününce kale burçlarının gölgesi gibi sayı meydana çıktı."

"Yüz tarafta tek bir mihraba dönülür. Bu yolların hepsi bir eve çıkar. Bu binlerce başak bir tohumdan meydana gelmiştir.Yüzbinlerce çeşit yemek var, fakat hepsi de yemek"

İRRADE VE İHTİYAR

"İnsandaki kudret Allah'ındır. Hareketi yaratan O'dur. Bu yaratış mazharın kabiliyetine göredir. Maddi işlerde olduğu gibi manevi işlerde de yücelmeye çalışmak şarttır. Bu mücadelede ihtiyara bağlanmak, edepli olmak, suçu kendine verip hayrı Allah u teala'dan bilmek lazımdır."

"Eğer din kardeşinde bir ayıp görürsen, o ayıp sendendir. Kendi nefsinde onda görürsün. Çünkü "mümin müminin miratıdır" buyrulmuştur. O ayıbu kendinden gider. Zira incindiğin şey sendendir. Bir fili su içmek için bir peykare getirdiler, suyun içinde kendini görünce ürktü. Halbuki o, başkasından ürktüğünü zannetti, kendisinden ürktüğünü bilemedi. Sende, zulüm, kin, haset, hırs, merhametsizlik ve bu gibi kötü huylar olduğu halde bundan münfail değilsin. Bunları bir başkasında görünce münfail olup ondan ürkersin. Bil ki kendinden incinir ve ürkersin. Bir adamın kendi noksanı ve çibani kendisine çirkin görünmez. Yaralı eliyle yemeğini yer, parmağını yalar ve asla ondan midesi bulunmaz. Ama başkasında bir çiban veya biraz yara görmüş olsa, o yemekten iğrenir. Kötü huy da çibana benzer."

MÜRİD

"Mürid kendisini şeyhinden uzaklaştıracak hiçbir sözü dinlememelidir. Zira bu gibi sözler kendisi için zararlıdır."

"Mürid Allah ile sevinmeli, masivadan kalben uzaklaşmalıdır."

"Mürid kendi suretini kırıp yakmalıdır. Ölmeden evvel ölmelidir."

"Dünyada yılsız define olmadığı gibi külfetsiz iş de yoktur. Zorluklara göğüs germeden manen yükelemezsin."

"Nefs-i emmareyi pîr ve mürşid öldürür. İşte o zatın irşadına sıkı sarılmalıdır. Zira müridde hasıl olan manevi güç onun cezbe eseridir. Onun eteğini sıkı tutmak, Allah tealanın bir tevfidir.O halde hidayet demini Allah'tan beklemek lazımdır." (Tasavvuf Ve Tarikatler, Dr. Seçuk Eraydın, İstanbul 1990, Marifet Yayınları, Syf. : 408 - 412)

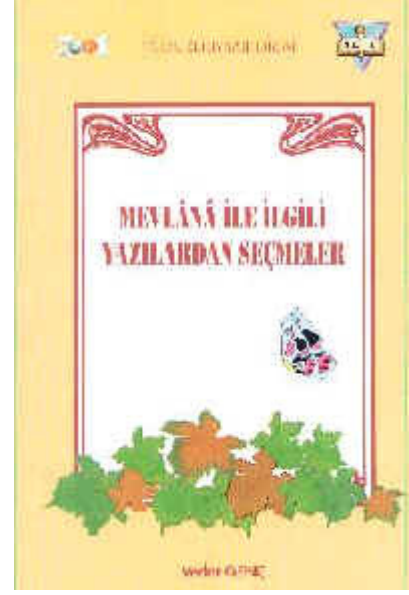
MEVLEVİLİĞİN TARİKAT SİLSİLESİ:

Mevlevi Tarikatı, Hz. Ali (r. a.) vasıtasıyla Peygamber (s. A.) e ulaşır. Hz. Ali (r. a.), Hasan Basri, Habib A'cemi, Davud Tai, Ma'ruf Kerhî, Seriy Sakatî, Cüneyd Bağdadî, Ebubekr Şiblî, Muhammed Züccac, Ebubekr Nessac, Ahmed Gazzalî, Ahmed el-Hatîbî, Bahaeddin Veled, Seyyid Burhaneddin, Tirmizî, Mevlâna Celaleddin Rumî

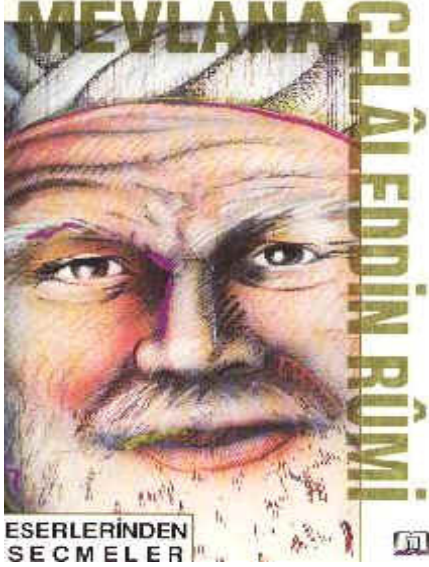
Mevlana Hakkında Bir Kaç Kitap

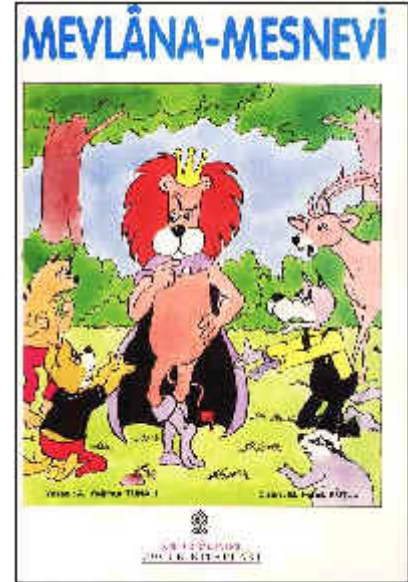
TASAVVUF VE TARİKATLER
Dr. Selçuk Eraydın
İstanbul 1990
Marifet Yayınları,
632 Sayfa

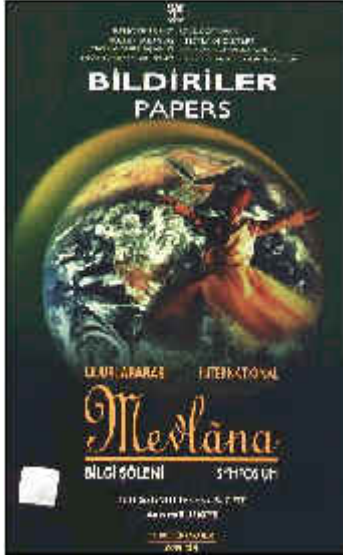
MEVLANA İLE İLGİLİ YAZILARDAN SEÇMELER
Vedat Genç
Milli Eğitim Bakanlığı yayınları
Ankara – 2000
(Önsöz Ahmet Kabaklı)

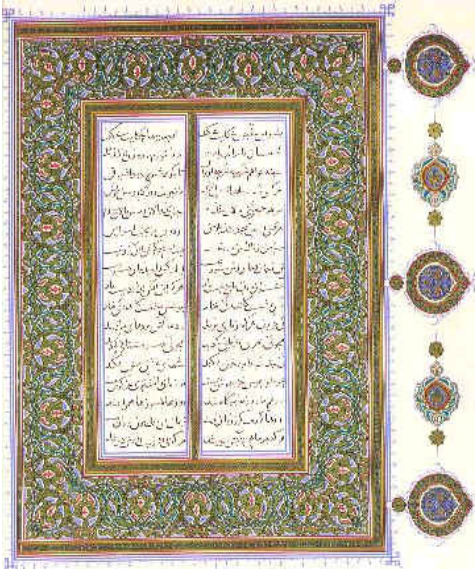
MEVLANA CELALEDİN RUMİ
ESERLERİNDEN SEÇMELER
Yüksel Kanar
İstanbul 1992
Morpa Kültür Yayınları
303 Sayfa

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI
ÇOCUK KİTAPLARI
(ÇİZGİ – ROMAN)
Yazan : A. Yağmur Tunalı
Çizen : M. Faruk Kutlu
Ankara – 1996

ULUSLAR ARASI MEVLANA BİLGİ ŞÖLENİ
T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI ÖZEL DİZİ
ANKARA – 2000
15 – 17 ARALIK – 2000

MESNEVİ
1278
(TIPKI BASIM)
KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI

MEVLANA İNTERNETTE
T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI
ÇOCUK KİTAPLARI
Yazan : Nuran Turan
Resimleyen : Serdar Demircan
Ankara – 2000

Mevlana : aşık ile maşuk / Recep Bilginer. 2

Mevlana Celaleddin Rumi : eserlerinden seçmeler / haz. Yüksel Kanar 1992 1

Mevlana güldestesi. 1964. 1

Mevlana Müzesi yazmalar kataloğu / haz. Abdülbaki Gölpinarlı 1994 1

Mevlana şehri Konya : tarihi klavuz / haz. Konya Turizm Derneği 1971 1

Mevlana : yirmi altı bilim adamının Mevlana üzerinde araştırmaları / haz. Feyzi Halıcı

Mevlana Celaleddin Rumi, 1207-1273 7

Mevlana Celaleddin Rumi, 1207-1273 -- Congresses 3

Mevlana Celaleddin Rumi, 1207-1273 -- Criticism and Interpretation 2

Mevlana Celaleddin Rumi, 1207-1273 -- Eleştiri ve yorum 2

Mevlana Celaleddin Rumi, 1207-1273 -- Kongreler 3
Mevlana Müzesi (Konya) 1994 1

İslam Tasavvufu

Tasavvuf hareketi, İslam tarihi boyunca, tarihin cereyan ettiği geniş coğrafyada derin izler bırakmıştır. Tasavvuf hareketinin; bugün yaşanan şekliyle İslamî hayatın biçimlenmesindeki etkileyici gücünün gözden kaçırılmaması icabeder.

Tasavvuf hareketinin menşei, tanımı, muhtevası ve mevzusu İslam alimlerinin olduğu kadar batılı islamiyatçıların da haklı ilgilerine mazhar olmuştur. Yapılan araştırmalar, art niyet ve önyargı zaafı taşımayan bütün çalışmalar bizi şu gerçeğe ulaştırır: Tasavvuf; temel islamî esaslara bağlıdır. Kur'an ve sünnet çizgisine sadıktır. Dayanağı; Allah Rasulü ve onun güzide ashabının zahidane yaşayışında bulunmaktadır.

İslam tasavvufunu Hint mistisizmine, Hıristiyan ruhbanlığına, yeni Eflatunculuğa dayandıran, köklerinin İslam dışı olduğunu iddia eden görüşler yüzeysel ve keyfi yaklaşımlardır. Hiçbir haklı delil ve dayanakları yoktur.

İslam bünyesinde; “Rasulullah devrinde böyle bir şeye rastlanmamıştır, sülilik sonradan ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bidattir.” Şeklindeki görüşler ise sakat bir mantık yürütmeden ibarettir. Bu sakat mantık, tefsir, hadis, kelim gibi temel islamî ilimlerin de aynı şekilde bidat sayılması gerekeceği çelişkisini getirecektir. İslami ilimler hicri II. Asırdan itibaren usul ve esaslarıyla şekillenmiştir. İslam tasavvufu da, sosyal hayatla ilgili bir gelişmedir. Zahidane yaşayışın zaman içinde gelişen yeni durumların kazandırdığı ivme ve buna bağlı olarak yeni bir karakter kazanmasından ibaret bir gelişmedir.

İslam tasavvufun doğru anlaşılabilmesi, varılacak yargıların sıhhatli olabilmesi, onun ilk tezahürü olan zahidlik ve züht telakkisinin mahiyetinin bilinmesine bağlıdır. O halde “zühd” nedir ? Züht; lügat manasıyla, bir şeyi küçümsemeyi, günah saymayı veya azlığından dolayı terk etmeyi , ondan yüz çevirmeyi ifade eder. Bu terk etmede veya yüz çevirmede dinî bir hüviyet vardır. Çünkü “zühd” “rağbet” kelimesinin aksine yalnız dinî manada kullanılır. Bir ıstılah olarak bu kelimeyle, dinî gayeler gözeterek dünyanın geçici zevklerine ehemmiyet vermeyi, nefsin dünyevî isteklerine gem vurarak kesif bir ibadet hayatı yaşamayı kast ediyoruz.

Kur'an-ı Kerim'in dünya hayatı ile ilgili sarıh beyanları zühd telakkisinin en sağlam temelidir. “Dünya hayatı sadece oyun ve oyalanmadır” (Enam-32, Ankebut-64, Muhammed-36) “Dünya hayatı ancak aranızda bir övünme, daha çok mal ve çocuk sahibi olma davasından ibarettir.” (Hadid-20) “Dünyadaki hayat, ahiret hayatı yanında pek az bir geçimlikten ibarettir.”(Rad-26) “hem de aldatır” (Ali İmran- 185) “ve ahirete göre pek az bir geçimlik” (Tevbe-38, Nisa-77) “Buna rağmen insanoğlu bu dünya hayatının geçici menfaatine göz dikmektedir.”(Nisa-94, Enfal-67) “Halbuki Allah kulları hakkında ahiret hayatını dilemektedir.”(Enfal-67)

Bütün bunların yanında, Allah'ı zikre, O'na ibadete, O'nun yolunda mücahedeye, namaza, zekata, oruca, takvaya, ihlase teşvik eden ayetleri düşünürsek Kur'an'ın öngördüğü hayat tarzını anlayabiliriz. Bu ideal zühd hayatıdır. Yani Allah'a kul olma dışında bütün kötülüklerden kurtulma çabası. Nefsani arzuların, makam ve mevki hırsının, kısaca bütün dünyevî putların tasallutundan ruhu arındırma ve koruma gayreti. Bu dünyaya ve ona ait şeylere tamamen sırt çevirme manasına gelmez. “insan dünyadaki payını da unutmamalıdır.” (Kasas-77)

Rasulullah'ın hadislerinde zühd telakkisinin hem en açık numuneleri hem de sarıh teşvikkar beyanlarını buluruz. Buyuruyorlar ki : “Allah'ı görüyorsun gibi O'na ibadet et ve kendini ölümler içinde say”(Fez'ul-Kadir) “Yarım hurma ile de olsa ateşten korunmaya bak”(Buharî, Müslim-zekat) “Dünyada sanki garip bir yolcu gibi ol” (Tirmizi-Zühd, İbn-i Mace-Zühd) “Mal mülk edinmeyin, sonra dünyaya meyl edersiniz” (Tirmizi-Zühd) Resulullah'ın hayatı, tasavvufun en temel esaslarından biri olan dünyada ona kıymet vermeyip geçmek anlayışının apaçık bir delilidir.

Resulullah'ın, “mal sevgisinden dolayı pek katı” (Adiyat-8) “çok cimri” (İsra-100) olan insanı dünyanın ve onun cazibesinin esaretinden kurtarıp Allah'ın kulluğuna tevcih ederken manastırlarda yaşanan ruhbanlık hayatını önermiyordu. Zaten Kur'an ruhbanlığı apaçık takbih etmişken (Hadid-27) bu O'ndan beklenemezdi. Buyuruyorlar ki; “İnsanlarla haşır neşir olup ezalarına katlanan Müslüman, insanlar arasına karışmayan münzevi Müslüman'dan daha hayırlıdır.” (Tirmizi-Kıyame)

Ashab-ı Kiram'ın hayatında pek vazıh bir şekilde izlerini bulacağımız zühd anlayışının calib-i dikkat numuneleri olarak Osman b. Afvan ve Abdurrahman b. Avf'in olanca zenginliklerine rağmen gerektiğinde mallarının tamamını Allah yolunda infak etmelerini zikredebiliriz.

İslam tasavvufu ve zahidane hayatın hakikati; rahiplik, keşişlik, sürekli inziva, fakirlik edebiyatı değildir. Hayatın içindedir ve hayata malik bir telakkidir. Tasavvuf erbabının veciz ifadesiyle; "halvet der encümen" Halk içinde ama ona akarsuya kapılmaktan kaçarcasına yalnız.

İslam tasavvufu Hicri III. Asra kadar zühd esasına dayalı temel karakteriyle devam etmiştir. Sonraki dönemlerde sûfilerin hakimane söyleyişleri, farklı "varlık görüşleri" ile daha sistematik hale gelmiştir. Özellikle birbirinden farklı gibi görülen bu varlık görüşleri konusunda çokça eleştiriye konu edilmiştir. Bu tartışmalar; günümüz itibarıyla artık sadece tarihi bir malzeme değeri taşımaktadır. Bu tartışmaların gelişme seyri ve gelip dayandığı en son nokta şudur: Sûfilerin bu farklı varlık telakkileri bilgi midir? Onlar bu bilgileri nereden ve nasıl almışlardır? Bu bilgiler diğer İslamî ilimlerin değerler manzumesiyle nasıl uzlaştırabilir? En nihayet sûfiler bu farklı söyleyişlerini genel İslamî (zahiri) ilimlerin açıklamalarının yerine ikame etmekte midirler ?

Sûfiler ve tasavvufun, yaşayışları, ibadete düşkünlükleri, toplum hayatının İslamî değerlerle bezenmesinde ki müessir tavırları, İslam dininin çok geniş coğrafyalara taşınmasındaki gayretleri göz önünde tutulmadan doğru anlaşılabilir. Ayrıca ilk dönem temsilcilerinden, Hasan Basri, Alkame b. Kay, Abdullah b. Mübarek, Ahmed b. Hanbel gibi zahid ve sûfilerin devirlerinin en önemli bilginleri oldukları mutlaka göz önünde bulundurulması icabeder. Daha sonraki dönem sûfilerinin en meşhurlarından, Cüneyd-i Bağdadî, İmam Gazzalî, İbn-i Arabî'nin tefsir, hadis, fıkıhta ehl-i ilim oluşları nazar-ı dikkate alınmadan yapılacak tartışmalar doğru bir zemine oturmuş olmaz. Tasavvufu, sadece vahdet-i vücud tartışmasının içine sıkıştırmak da onun bu güne taşıdığı İslamî hayatın renklerine düşmanlıktır.

Hz. Mevlâna'da Kâmil İnsan

Hazret-i Pîr'in kıyamete kadar değeri düşmeyecek eseri Mesnevi-i Şerif'i "Dinle Neyden" diye başlar. "Ney"den murad kâmil insandır. Kâmil insan her yönüyle örnek insan demektir. Hak yolunda yürüyen insanları dört kısma ayırırlar. Birinci kısım; mahcub (perdeli) insanlardır ki bunlar yaratıcının zatını bilemezler. Sıfatlarının zuhuru olan eserlere bakarak Allah (c. c.) hakkında bilgi edinebilirler. İkinci kısım insanlar "arif" tabir edilen insanlardır. Bunlar sıfatı zatıyla kaim ve zatı, sıfatı ile zahir müşahede ederler. Üçüncü kısım insanlar "müstağrak" denilen insanlardır. Bunlar Allah'ın sıfatlarını da, eserlerini de görmezler. Birlik makamında mahvü müstağraktır. Dördüncü kısım insanlar "Kâmil insanlar" dır. Sıfatları zatı ile ve zatı sıfatları ile görürler.

Ney (Kâmil insan-Veliler-Şeyh) dinin özüdür. Bunlar Peygamber varisleri olup, dinimizle alakalı hakikatleri bu insanların dükkanlarında bulabiliriz. Peygamberlik (Nübüvvet) Efendimiz (s.a.v.) ile sona erdi ve dinî kurallar (şeriat) en mükemmel surette kitap halinde belirlendi. Hak tealanın ilmi sadece Kur'an-ı kerim değildir. Çünkü "denizler mürekkep olsa, ağaçlar kalem olsa Allah (c.c.)'ın ilmini yazmakla bitiremez denmektedir. Kur'an-ı Kerim birkaç şişe mürekkeple yazıp bitirilebilir. O halde Hakk'ın ilmini sadece Kur'an ile sınırlandırmak doğru değildir. Musa (a.s.) azim Peygamber iken Hızır (a.s.)'ın yaptığı işlerin hikmetine vakıf olamamıştır. Bu hadise Hz. Musa için eksiklik veya Hızır (a.s.) için üstünlük şeklinde telakki edilmemelidir. Cenab-ı Hakk (c.c.) insanları uyarmak, bilgilendirmek amacıyla sürekli Peygamberler göndermiştir. Peygamber kimdir? İnsan cinsinden bir varlıktır. Ancak özel olarak yetiştirilmiştir. Peygamber makamına varis olan veliler ve Şeyh Efendiler de özel olarak hazırlanmış insanlardır. Bu noktada şu kelam-ı kibar söylenebilir: "Muhammed (s.a.v.) de bir beşerdir. Ama diğer beşerler gibi değil. Belki O, taşlar arasında yakut (elmas) taşı gibidir." Değerli olan (elmas-yakut vs.) gibi maddelere de "taş" derler. Değersiz olan çakıllara vs. de "taş" tabir ederler. Söylenişte ikisini de aynı kelimede ifade ederler ama kıymette hiç aynı olur mu? Olmaz.

Hz. Mevlâna "Allah adamı" diye tabir edeceğimiz mürşidi-şeyhi kâmil insanı anlatırken, insanların yanılığa düşmemeleri için örnekler verir. "Şîr" Arapça'da iki manaya gelir. Aslan ve Süt. Yazıda aynı olan bu iki şey

manada aynı mıdır? Değil. Aynı çiçekten beslenen iki cins arı aynı gıdayı alırlar ama biri bu gıdayı bal haline getirir diğeri ise zehir. Aynı bataklıktan beslenen iki cins kamış, büyüyünce birisi şeker kamışı olur diğerinin içi boş kalır. * Bu nedenle veliler ile diğer insanlar aynı değildir. Aynı gören göz şaşırır. Gerçeği göremez. Peki mademki Allah adamları farklıdır, niçin insan cinsinden gelmiştir? Sorusunu cahiliye arapları da sormuştur. Cenab-ı Peygamber için "Bunun yerine bir melek gönderilseydi ya" demişlerdir. Buna cevap olarak çeşitli şeyler söylenebilir. Ancak her cins ancak kendi cinsiyle ülfet eder. Hz. Ali (r.a.) zamanında bir kadın koşarak huzura gelir ve feryat eder. "gitti ciğer param ey Emir, gitti" der. Ağlayan kadını susturup ne olduğunu sorarlar. Kadın, Hz. Ali (r.a.)'a emekleme çağındaki çocuğunun bir evin çatısına çıktığını ve çatının ucuna kadar gittiğini, ve çağırılmalarına rağmen gelmediğini söyleyince, Hz. Ali (r.a.) o evin bulunduğu yere gelir ve durumu görür. Hz. Emir aynı yaşta başka bir çocuğu alır evin üzerine çıkarır. Çatı ucundaki çocuk, kendisiyle aynı yaştaki çocuğu görünce hemen emekleyerek onun yanına gelir ve çocuğu kurtarırlar. Bu hikayeden maksat, insan ancak kendi cinsiyle mutlu olur. Bu nedenle Yüce yaratamız bize lütfetmiş ve merhameten Peygamberini insan cinsinden göndermiştir. İnsan ancak kendi cinsini dinler.

İnsanlar velileri kendi nefisleri ile kıyas ettikleri için yoldan çıkmışlardır. Bu sebeple, Allah'ın seçkin kullarından pek az kimse haberdar olabildi. Allah yerin ve göğün nurudur. Ay ve yıldızlar ışığını güneşten alırlar. Onlar müstakilen ışık kaynağı değildirler. Ancak güneşin yansımasıdır. İşte ancak Peygamberler Hakk'ın nurunu yansıtmaya kabiliyetine sahiptir. Peygamber (s.a.v.)'den bu ışığı (Nur'u) ancak veliler alabilir. İnsanlar da bu Nur'u velilerden alabilir. Kalbinde ışık sahibi olan insan ancak hakikati görebilir. Bunun için ayet, insanlara değil de iman etmiş olanlara hitap etmektedir. "Ey, İman edenler, salihlerle beraber olunuz" "salih" kimdir? Hz. Mevlana Efendimizin bahsettiği "Ney" gibi olan mürşittir. Mürşidin bedeni Hakk nurunun lambasının konulduğu yer (mişkattir) Bu bedende bulunan kalpte Hakk'ın nuru ışıldar.

Kâmil insanın varlık nedeni nedir?

Çeşitli yönlerden izah etmek gerekirse:

1-) İnsanın ve alemin yaratılması ile alakalı olan

bir hadis-i kutsîdir. “Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim, insanları seyredilmeyi istedim alemleri yarattım.”

Cenab-ı Hakk en güzel varlıktır. Dünyadaki güzellikler onun güzelliğinin zerre ile ifade edilemeyecek bir yansımasıdır. Güzel olanlar güzelliğini aynadan seyretmekten haz duyarlar ve “güzel” olduğunun yüzlerine ifade edilmesinden hoşlanırlar. Bu iki duygudan daha fazla zevk veren duygu yoktur. Bu nedenle yaratıcımız güzelliğinin bilinmesini farkedilmesini ve övülmesini istemektedir.

İşte yaratıcıyı hakiki manada bilen, onu layığıyla övebilecek olan, kâmil insandır.

2-) Cenab-ı Hakk, en güzel ahlakların sahibidir. Bir usta sanatının devamını ister. Veya bir baba evladının da kendi gibi güzel huylu, kaabiliyetli olmasını ister. Yani kendinde var olanı evladında veya yetiştirdiklerinde gördüğü vakit, bundan sevinç duyar. Yaratıcımız bu duyguyu da istemiştir. Yarattığı eserinde, (insanda) sahip olduğu güzel ahlakın izlerini görmek ister. İşte kâmil insan, Allah (c.c.) ahlakını en fazla taşıyan insandır.

Kâmil insanın iki yüzü vardır. Allah’a dönmüş olan yüzü ile insanlara dönmüş olan yüzü. Diğer bir tabirle Hakk ile ve halk ile münasebetleri vardır.

**“Sağ elimi kaldırdım
Sol elimi daldırdım
Dilim kalbe indirdim
Döndüm mevlana gibi”**

Dizlerde olduğu gibi, kâmil insan bir elini Hakk’a kaldırır ve yaratıcıdan ister, Hakk’ın kendisine lütfettiği feyzi, bereket, ışık v.s. diğer eli ile halka dağıtır. Kâmil insan mum gibidir. Etrafı aydınlatırken kendini bitirir.

3-) Kâmil insan, insandaki manevi hastalıkları gideren bir tabibdir. Manevi hastalıklar kalbidir. (Hırs, şöhret, şehvet, hased, kin, garaz, hiddet, cimrilik v.s.) gibi menfi duygular gerçekte beden şehrimize hakim olabilecek duygulardır. Bu hastalıklar kalbimizde olduğu müddetçe bizim hakikati görmemiz mümkün değildir. Perde olan bu engellerin, yakılması veya yırtılması gerekir. Bu noktada kâmil insan yardıma yetişir. Hakk’ın kendisine verdiği manevi imkanla (sohbet, nazar, gönlüne girme, v.s.) bu hastalıklar tedavi edilir. “Nefs-i emmareyi” de pîr’in mürşidin gölgesinden başka hiçbir şey öldürmez. Ey Hakk talibi; o nefsi öldürenin eteğini sıkı tut. Mürşidin eteğini sıkı tutmak, ondan ayrılmamak, Allah’ın sana manevi bir

lûtfu, bir yardımınıdır. Sana ne güç, ne kuvvet gelirse onun çekişinden gelir. Kendine velilerin kalbinde yer edin ki; sırları belirtmek için onlar sana Utarit yıldızı gibi gönül defterini açsınlar.

4-) Nerede manen çıplak bir yoksul görürsen bil ki; o zavallı kâmil insandan kaçmış, ondan uzak düşmüştür. Şunu iyi bil ki; bu kirli dünyada iken kim kendisine yol gösterecek kâmil insandan kaçarsa o; devletten, mutluluktan kaçmış demektir.

Meşhur bir alim, düzenlenecek bir sempozyuma konuşmacı olarak çağrılır. Bastırılan davet evrakında sempozyuma katılacak konuşmacıların listesine bakar ki; kendi ismi listenin en sonuna yazılmış. Feryadı basar: “Ben en sona yazılacak adam mıyım ?”

Bu davranışı nasıl izah edelim ? Eğer “âlimlik” bilgi yüklenmesi ise Kur’an’da belirtilen “kitap yüklü merkepler” tarifine uygun gelir. Öğrendiği dinî ilimlerin hiç biri kendi nefsinin alçaltma duygusunu verememiş bir adam “âdem” olabilmeye yolunda değildir.

Belki bu sohbetten önce “şeriat nedir, Kur’an nedir, Hakk’ı bilme ve bulma noktasında nereye kadar gelebilirler ?” konuları konuşulsa olay biraz daha netleşirdi. Malum; gıda çocuğun gelişmesine göre verilir. Süt çocuğu süt içer, emekleme çağındaki mama yer ve sonra büyüklerin gıdasına geçilir. Yetişkinin gıdası süt çocuğuna yedirilirse çocuk zarar görür.

Eksiklikler bize ait olmak üzere söz hem az hem öz olmak gerektir vesselam.

*Bu yer yediği posa olarak kendisinden ayrılır. Öbürü yer, yedikleri bütün ilahî nûr olur. Başka birisi yer, yediği şeyler cimrilik, çekemezlik huylarını meydana getirir. Başka birisi yer, yediklerinden Hakk’ın, hakikatin nûru husûle gelir. İmanlı kişi feyizli, ekime müsait tertemiz bir tarlaya benzer. İmansız ise, çorak hiçbir şey bitirmeyen kötü bir arazidir. İmanlı melek gibi masumdur. İmansız ise, şeytan ve canavar misalidir. Acı suyun da, tatlı suyun da berraklığı, duruluğu aynıdır. Şunu iyi bil ki, tatlı suyu acı sudan ayırt edecek kişi ancak zavk sahibi olan, onu tadabilen kişidir.